

İSTANBUL KONVENSİYASI: 10 İLLİK FƏALİYYƏT

Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Avropa Şurasının Konvensiyası

Avropa İttifaqı
və Avropa Şurası
tərəfindən maliyyələşdirilir

AVROPA İTTİFAQI

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Avropa Şurası tərəfindən
icra edilir

İSTANBUL KONVENSIYASI: 10 İLLİK FƏALİYYƏT

**Azərbaycanda İstanbul Konvensiyası
və digər gender bərabərliyi
standartlarına dair məlumatlılığın
artırılması**

**Yaxşı İdarəçilik üçün Tərəfdaşlıq
(PGG) Proqramı II – 2019-2022**

Bu broşura Avropa İttifaqının və Avropa Şurasının birgə maliyyələşdirdiyi və Yaxşı İdarəçilik üçün Tərəfdaşlıq (PGG) Proqramı II – 2019-2022 proqramı çərçivəsində Avropa Şurası tərəfindən icra edilən "Azərbaycanda İstanbul Konvensiyası və digər gender bərabərliyi standartlarına dair məlumatlılığın artırılması" layihəsi çərçivəsində hazırlanıb.

Bu materialda ifadə edilmiş rəylərə görə məsuliyyəti müəlliflər daşıyır və həmin rəylər Avropa Şurasının və Avropa İttifaqının rəsmi mövqeyini əks etdirməyə bilər.

Bu nəşr tipografik və qrammatik səhvləri düzəltmək üçün SPDP Redaksiya Şöbəsi tərəfindən redaktə olunmamışdır.

Bu sənədin mətninin hamısının və ya bir hissəsinin təkrar nəşri və ya tərcüməsi ilə bağlı bütün sorğular Kommunikasiya Direktorluğuna (F-67075 Strasbourg Cedex və ya publishing@coe.int) ünvanlanmalıdır. Bu sənədin bir hissəsinin (500 sözə qədər) təkrar nəşrinə kommersiya məqsədləri istisna olmaqla icazə verilir, o şərtlə ki, mətnin bütövlüyü saxlanılsın, kontekstdən kənara çıxmalar olmasın, mətnin mahiyyəti, əhatə dairəsi və məzmunu natamam məlumat təqdim etməsin, yaxud oxucunu yanlış yönləndirməsin. İstinad mətn həmişə aşağıdakı kimi qeyd edilməlidir: "© Avropa Şurası, 2022".

Bu sənədin hamısının və ya bir hissəsinin təkrar nəşri və ya tərcüməsi ilə bağlı bütün digər müraciətlər Kommunikasiya Direktorluğuna (F-67075 Strasbourg Cedex və ya publishing@coe.int) ünvanlanmalıdır.

Bu sənədlə bağlı bütün digər yazışmalar Demokratiya üzrə Baş Direktorluğun Gender bərabərliyi bölümünə (F-67075 Strasbourg Cedex və ya vaw.gender.cooperation@coe.int) ünvanlanmalıdır.

Uz qabığı və tərtibat: 360 MARCOM
Uz qabığındakı şəkil: Shutterstock

© Avropa Şurası, noyabr 2022-ci il
Bütün hüquqlar qorunur.
Müəyyən şərtlərlə
Avropa İttifaqına lisenziya verilir.

MÜNDƏRİCAT

İSTANBUL KONVENSİYASININ 10 İLİ	5
İSTANBUL KONVENSİYASI HAQQINDA ƏSAS FAKTLAR	6
GENDER BƏRABƏRLİYİ: QADINLARA QARŞI ZORAKILIĞA SON QOYMAĞIN AÇARI	12
QÜVVƏLƏRİN BİRLƏŞDİRİLMƏSİ: VƏTƏNDAŞ CƏMİYYƏTİ VƏ BEYNƏLXALQ ƏMƏKDAŞLIQ	13
RƏYLƏR: İSTANBUL KONVENSİYASI HƏYATLARI XİLAS EDİR	16
AZƏRBAYCAN VƏ İSTANBUL KONVENSİYASI	17
İSTANBUL KONVENSİYASI İLƏ BAĞLI ƏSAS MƏNBƏLƏR	19

İSTANBUL KONVENSIYASININ 10 İLİ

Rəsmən **Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Avropa Şurası Konvensiyası** adı ilə tanınan İstanbul Konvensiyası 11 may 2011-ci ildə imzalanmaq üçün açıq elan olunmasının 10 illiyini qeyd etdi.

Konvensiya qadınları zorakılığın bütün formalarından qorumaq məqsədi daşıyan və qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması və onunla mübarizə üzrə dövlətlərin üzərinə öhdəliklər qoyan ən əhatəli beynəlxalq-hüquqi sənəddir.

Ötən 10 il ərzində Konvensiya qadınlara qarşı zorakılığın qarşısını almaq və onunla səmərəli mübarizə aparmaq üçün bir çox dövlətlərə qanunvericilik və siyasətlərini təkmilləşdirməkdə kömək etmişdir.

2021-ci ildə qeyd edilən 10 illik yubiley bu əlamətdar sənədin məqsəd və dəyərlərinin təbliğindən ötrü müxtəlif sektorların qüvvələrini birləşdirmək üçün fürsət yaratdı. Bu həm də son onillikdə əldə edilmiş nailiyyətləri təhlil etmək və müəyyənləşdirmək, qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması və ona qarşı cavab tədbirlərinin görülməsi üçün hələ də həyata keçirilməli olan əlavə tədbirləri təşviq etmək imkanı yaratdı.

İSTANBUL KONVENSIYASI HAQQINDA ƏSAS FAKTLAR

---

1. İstanbul Konvensiyası qadınların zorakılıqdan azad həyat yaşamaq hüququnu təmin etmək üçün beynəlxalq səviyyədə tanınmış hüquqi standartları təmin edən insan hüquqlarına dair əsas müqavilədir.
2. İstanbul Konvensiyası dövlətlər üçün qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması və onunla mübarizə aparılması üzrə dəqiq öhdəliklər yaradır.
3. 2022-ci ilin iyulunadək İstanbul Konvensiyasını 44 dövlət imzalayıb, Avropa İttifaqı və Avropa Şurasının 37 üzvü ratifikasiya etmişdir. Təkcə 2022-ci ildə Avropa Şurasının iki üzv dövləti – Ukrayna və Birləşmiş Krallıq İstanbul Konvensiyasını ratifikasiya etmişlər. Bundan əlavə, Avropa Şurasına daxil olmayan üç dövlət - İsrail, Qazaxıstan və Tunis ona qoşulmaq üçün müraciət edib.
4. İstanbul Konvensiyası qadınlara qarşı zorakılığı insan hüquqlarının pozulması və qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bir forması kimi tanıyır.

Qadınlara qarşı gender əsaslı zorakılıq: bu nə deməkdir?

İstanbul Konvensiyasının həyata keçirilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən anlayışların əsas tərifləri 3-cü maddədə qeyd edilir.

Gender nədir?

“hər hansı bir cəmiyyətin qadın və kişilər üçün müvafiq hesab etdiyi sosial rollar, davranışlar, fəaliyyət və atributlar” (maddə 3.c).

“Gender” termininin izahının verilməsi həm də İstanbul Konvensiyasında istifadə olunan və aşağıdakıları bildirən “qadınlara qarşı gender əsaslı zorakılıq” anlayışını başa düşməyə kömək edir:

“qadın olduğu üçün ona qarşı yönələn və ya qadınların qeyri-mütənasib olaraq zərər çəkdiqləri zorakılıq” (maddə 3.d).

Konvensiyada qadınlara qarşı zorakılığın “gender” xarakterindən bəhs edilir, bu o deməkdir ki, zorakılıq qadınlar və kişilər arasında hökm sürən bərabərsizlik kontekstində şərh edilməlidir.

Qadınlara qarşı zorakılığın növləri və onlarla mübarizə yolları

İstanbul Konvensiyası qadınlara qarşı gender əsaslı zorakılığın kriminallaşdırılmalı (və ya müvafiq hallarda digər şəkildə cəzalandırılmalı) olan bir neçə formasını müəyyən edir.

Onlar aşağıdakılardır:

1. psixoloji zorakılıq
2. davamlı təqib
3. fiziki zorakılıq
4. cinsi zorakılıq (o cümlədən zorlama);
5. məcburi nikah
6. qadın sünneti
7. cinsi qısınma
8. məcburi abort və məcburi sterilizasiya

- ▶ İstanbul Konvensiyasına əsasən, mədəniyyət, adət, din, ənənə və ya “şərəf (namus)” kimi anlayışlar bu zorakılıq növlərinin heç birinə bəraət qazandıra bilməz (maddə 42).
- ▶ Məişət zorakılığı ailə daxilində və ya məişətdə, yaxud keçmiş və ya indiki ər-arvad və ya partnyorlar arasında, hətta qurbanla təqsirkar eyni yaşayış yerini paylaşmasalar belə, baş verən bütün fiziki, cinsi, psixoloji və ya iqtisadi zorakılıq əməllərini özündə ehtiva edir (maddə 3.b).
- ▶ Tərəflər yuxarıda qeyd olunmuş əməllərin törədilməsinə qəsdən kömək və ya təhrik etmə və cəhd hallarına görə cinayət təqibinin nəzərdə tutulması üçün zəruri qanunvericilik və digər tədbirlər görürlər (maddə 41).

Konvensiyanın “dörd prinsipi”: qabaqlama, müdafiə, cinayət təqibi və əlaqələndirilmiş siyasətlər

İstanbul Konvensiyası çox zaman “4 P” adlandırılan dörd əsas fəaliyyət prinsipini əhatə edir. Bunlar aşağıdakılardır:

- qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması;
- qurbanların müdafiəsi;
- qanunpozucuları barəsində cinayət təqibinin aparılması;
- əlaqələndirilən siyasətlərin həyata keçirilməsi.

Bu dörd prinsip milli səviyyədə qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının qarşısının alınması və bununla mübarizə üçün hərtərəfli tənzimləmə təşkil edir. Konvensiyanın müddəaları hər bir prinsip üzrə konkret tədbirlərin nümunələrini özündə ehtiva edir:

QABAQLAMA

- ▶ **Qanunpozucuları üçün** islahedici **proqramların** hazırlanması və gender stereotiplərinin aradan qaldırılmasında medianın rolunun nəzərdən keçirilməsi;
- ▶ **Tərəflərin üzərinə məlumatlılığın artırılması** kampaniyalarına və **təhsilə** vəsait qoymaq öhdəliyini qoymaqla **zorakılığın qarşısının alınması**;
- ▶ **Qadınlar və kişilər arasında bərabərliyin** təbliğ olunması, qarşılıqlı hörmətin və ya **münaqişələrin qeyri-zorakı həllinin** təşviq edilməsi və **gender stereotiplərinin** şübhə altına alınması.

MÜDAFİƏ

- ▶ Kifayət qədər və **əlçatan sığınacaqların** təklif edilməsi;
- ▶ Qurbanların **kompensasiya tələb edə bilməsinin** təminatı;
- ▶ Fasiləsiz (7/24 saat) xidmət göstərən qaynar xətlər, zorlama halları ilə bağlı böhran mərkəzləri, konsultasiya və sığınacaq kimi xidmətlər barədə **məlumatların və həmin xidmətlərə çıxışın** təmin edilməsi.

CINAYƏT TƏQİBİ

- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın müxtəlif formalarına **anlayış verilməsi** və onların **kriminallaşdırılması**;
- ▶ Dövlət tərəfindən səmərəli cinayət təqibi aparılmaqla və **ağırlaşdırıcı hallar nəzərə alınmaqla** qanunpozucuları üçün **mütənasib cinayət sanksiyalarının və ya digər hüquqi sanksiyaların** tətbiq edilməsi;
- ▶ **İbtidai istintaq və məhkəmə prosesi zamanı** qurbanların hüquqlarının, o cümlədən **qurban uşaqların** müdafiəsi üçün xüsusi tədbirlərin görülməsi

ƏLAQƏLƏNDİRİLMİŞ SİYASƏTLƏR

- ▶ Qadınlara qarşı zorakılıqla daha yaxşı mübarizə aparmaq üçün məhkəmə, prokurorluq, hüquq-mühafizə orqanları, yerli və regional hakimiyyət orqanları və QHT-lər arasında qurumlararası əməkdaşlığın təmin edilməsi;
- ▶ İnsan hüquqlarına əsaslanan, qurbanların ehtiyac və hüquqlarının prioritet təşkil etdiyi siyasətlərin qəbul edilməsi;
- ▶ Qadınlara qarşı zorakılığın bütün formalarının yayılma səviyyəsi ilə bağlı məlumatların toplanması və tədqiqatların aparılması.

İstanbul Konvensiyası heç bir ayrı-seçkilik qoymadan qurbanları ön plana çəkir. Bu o deməkdir ki, İstanbul Konvensiyasına uyğun olaraq təmin edilən müdafiə və dəstək hər bir qurban üçün onun yaşı, əliliyi, ailə vəziyyəti, milli azlıqlarla əlaqəsi, miqrant və ya qaçqın statusu, cinsi mənsubiyyəti və ya cinsi oriyentasiyası kimi xarakteristikalarından asılı olmayaraq əlyetər olmalıdır.

Maneə və problemləri müəyyən etmək üçün monitorinq mexanizmi

İstanbul Konvensiyasını ratifikasiya etmiş dövlətlər hüquqi cəhətdən onun müddəalarını həyata keçirməyə borcludurlar. Konvensiya iştirakçı dövlətlər tərəfindən İstanbul Konvensiyasının icrasına nəzarət etmək səlahiyyətinə malik monitorinq mexanizmini müəyyən edir. Bu, vəziyyəti milli səviyyədə qiymətləndirən və milli hakimiyyət orqanlarına tövsiyələr verən iki orqan vasitəsilə həyata keçirilir:

Qadınlara qarşı zorakılığa və məişət zorakılığına qarşı fəaliyyət üzrə Ekspertlər Qrupu (GREVIO):

GREVIO Konvensiyanı ratifikasiya etmiş dövlətlər tərəfindən Konvensiyanın icrasının monitorinqinə görə cavabdehlik daşıyan ixtisaslaşmış müstəqil qurumdur. O, hər bir dövlətdəki vəziyyəti bilavasitə qiymətləndirici səfərlərlə və Konvensiyanın tələblərinə riayət etmək üçün görülən qanunvericilik və digər tədbirləri qiymətləndirən hesabatlar dərc etməklə qiymətləndirir.

Tərəflərin Komitəsi:

Bu qurum Konvensiyanı ratifikasiya etmiş dövlətlərin nümayəndələrindən ibarətdir. Komitə müəyyən bir dövlətlə bağlı GREVIO-nun irəli sürdüyü qənaət, mülahizə və təkliflərin həyata keçirilməsi üçün görüləcək tədbirlərə dair tövsiyələr qəbul edir. Bu dövlətlərə həmin tövsiyələri yerinə yetirmək və Komitəyə hesabat vermək üçün üç il müddət verilir. Bunun əsasında Komitə tövsiyələrinin icrası ilə bağlı rəylər qəbul edir.

İstanbul Konvensiyası təcrübədə: onun təsirinə dair nümunələr

İstanbul Konvensiyası öz monitorinq mexanizmi vasitəsilə son on ildə nəzərəcarpacaq təsirə səbəb olmuşdur. GREVIO-nun analitik qiymətləndirmə hesabatlarının sonuncu Aralıq Üfüqi İcmalında GREVIO Komitəsi tərəfindən iştirakçı dövlətlərdə perspektivli təcrübələrin siyahısı təqdim edilir.

İstanbul Konvensiyasının qüvvəyə minməsindən sonra bir sıra dövlətlər qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı sahəsindəki qanunvericiliyə yeni cinayət əməlləri daxil etmiş və cinayət qanunvericiliyini təkmilləşdirmişlər. Bu səylər, xüsusilə cinsi təqib, məcburi nikah və qadın sünnətinin kriminallaşdırılmasını əhatə edir.

Bundan əlavə, bir çox dövlətlər, məsələn, milli qaynar xətlər yaratmaqla, sığınacaqların sayını artırmaqla və ya cinsi zorakılıq qurbanları üçün ixtisaslaşdırılmış xidmətlər tətbiq etməklə qurbanlar üçün mövcud dəstək xidmətlərinin sayını artırmışlar.

Misal üçün, 2016-cı ildə cinsi zorakılığın qurbanı olan qadınlar və qızlar üçün ilk böhran mərkəzinin açılışını həyata keçirmiş Portuqaliya kimi bir neçə dövlətdə Konvensiyanın təsiri olduqca konkret olmuşdur; Belçikada 2017-ci ildə cinsi zorakılıq qurbanları üçün üç dəstək mərkəzi yaradılmışdır. Bu cür irəliləyiş GREVIO tərəfindən indiyədək qiymətləndirilmiş ən azı 17 dövlətdə qurbanlar üçün milli qaynar xətlərin sayının artması ilə müşayiət olunmuşdur.

İstanbul Konvensiyası və onun monitorinq mexanizmi Konvensiyanın həyata keçirilməsində əldə olunan nailiyyətləri və problemləri göstərməklə, qadınlara qarşı zorakılıq əleyhinə səmərəli tədbirlər görülməsi üçün dövlətlərə istiqamət verilməsində Konvensiyanın mühüm rol oynadığını sübuta yetirmişdir.

İstanbul Konvensiyası və pandemiya

Qlobal miqyasda Covid-19 pandemiyası səbəbindən baş verən qapanmalar məişət və cinsi zorakılığın və digər gender əsaslı zorakılıqların səviyyəsinin artmasına səbəb olmuşdur. Qlobal səhiyyə böhranına baxmayaraq, İstanbul Konvensiyası hər zaman qadınlara qarşı zorakılığın qarşısını almaq və onunla mübarizə aparmaq istiqamətində dövlətlər üçün bir yol xəritəsidir.

20 aprel 2020-ci ildə İstanbul Konvensiyası üzrə Tərəflərin Komitəsi ümumi problemlərə qarşı əlaqələndirilmiş və vahid cavab tədbirlərinin təşviq edilməsinin vacibliyini xatırladan [bəyanat](#) vermişdir.

GENDER BƏRABƏRLİYİ: QADINLARA QARŞI ZORAKILIĞA SON QOYMAĞIN AÇARI

Qadınlara qarşı zorakılıq qadınlar və kişilər arasında bərabərsizliyin yalnız səbəbi deyil, həm də nəticəsidir. Bu, 1990-cı illərdən bəri “Qadınlara qarşı zorakılığın aradan qaldırılması haqqında” Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Bəyannaməsi, Pekin Fəaliyyət Platforması və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qadınlara Qarşı Ayrı-seçkiliyin Bütün Formalarının Aradan Qaldırılması üzrə Komitəsinin “Qadınlara qarşı gender əsaslı zorakılığa dair” 35 sayılı Ümumi Təvsiyəsi kimi əsas beynəlxalq sənədlərdə xüsusi olaraq vurğulanmışdır.

İstanbul Konvensiyasında zorakılıq həm də ayrı-seçkilik forması hesab edilir. Bu baxımdan, İstanbul Konvensiyasında qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının aradan qaldırılması qanunvericilikdə və təcrübədə gender bərabərliyinə nail olunması kontekstində nəzərdən keçirilir və zorakılığın struktur karakteri aşağıdakı kimi təsdiqlənir:

“Qadınlara qarşı zorakılıq qadınlarla kişilər arasında tarixən qeyri-bərabər səlahiyyət bölgüsünün təzahürüdür və bu, kişilərin qadınlar üzərində üstünlüyü və kişilər tərəfindən qadınlara qarşı ayrı-seçkilik, qadınların tam şəkildə tərəqqisinin qarşısının alınması ilə nəticələnir”, o həm də “kişilərə nisbətdə qadınların ikinci dərəcəli mövqedə qalmasının ən mühüm sosial mexanizmlərindən biridir”.

QÜVVƏLƏRİN BİRLƏŞDİRİLMƏSİ: VƏTƏNDAŞ CƏMIYYƏTİ VƏ BEYNƏLXALQ ƏMƏKDAŞLIQ

Hər bir qadının zorakılıqdan azad yaşamaq hüququnun təmin edilməsi beynəlxalq, Avropa və milli səviyyədə birgə səylər və öhdəliklər tələb edir. İstanbul Konvensiyası beynəlxalq təşkilatlar, milli səviyyədə qərar qəbul edənlər, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və QHT-lər daxil olmaqla bütün müvafiq subyektləri bir araya gətirmək üçün imkanları təmin edir.

İştiraka cəlb etmə: QHT-lər və vətəndaş cəmiyyəti İstanbul Konvensiyasının uğurunda tərəfdaşlar kimi

QHT-lər və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınmasında və onunla mübarizədə əsas subyektlərdir və İstanbul Konvensiyasının lazımı şəkildə həyata keçirilməsi üçün onların rolu vacibdir.

Buna görə də Konvensiyanı ratifikasiya etmiş dövlətlər onların işini tanımaq, həvəsləndirmək, dəstəkləmək və onlarla səmərəli əməkdaşlıq qurmaq üzrə hüquqi öhdəlik daşıyırlar. Bu öhdəlik 9-cu maddədə qeyd edilir.

Məlumat vermə: İstanbul Konvensiyasının monitorinqinə vətəndaş cəmiyyətinin töhfələri

QHT-lər və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları İstanbul Konvensiyasının təcrübədə həyata keçirilməsinin monitorinqində də əsas tərəfdaşlardır.

Həmçinin vətəndaş cəmiyyətinin digər üzvləri GREVIO üçün mühüm məlumat mənbələridir. Buna görə də onlar istənilən vaxt töhfə verməyə ciddi şəkildə təşviq edirlər.

GREVIO müvafiq dövlətdə fəaliyyət göstərən QHT-ləri və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarını müvafiq məlumatları təqdim etməyə dəvət edir. Bu günə qədər 70-ə yaxın QHT və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları, o cümlədən milli insan hüquqları institutları bu imkandan istifadə etmişlər.

GREVIO Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlərə qiymətləndirmə səfərləri zamanı QHT və vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri ilə də görüşlər keçirir. Bundan əlavə, GREVIO QHT-lər və vətəndaş cəmiyyəti üçün dinləmələrin təşkili kimi digər qiymətləndirmə alətlərindən də istifadə etməyi nəzərdən keçirə bilər.

Dəstək səsini ucaltmaq: İstanbul Konvensiyası ilə bağlı təbliğat və təşviqat

Eyni zamanda bir çox QHT-lər və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları İstanbul Konvensiyasını dəstəkləmək üçün milli, ölkələrarası və ya Avropa kampaniyaları həyata keçirmişlər.

Bəzi nümunələri buradan əldə etmək olar: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/joining-forces>

Beynəlxalq və Avropa əməkdaşlığı

Qadınlara qarşı zorakılığın və məişət zorakılığının aradan qaldırılması məqsədlə beynəlxalq əməkdaşlığın təşviqi İstanbul Konvensiyasının məqsədlərindən biridir (maddə 1). Konvensiyanın ratifikasiya olunmasının və icrasının təmin edilməsində iştirakçı dövlətlər arasında, bu müqavilənin icrasına aidiyyəti olan maraqlı tərəflər arasında, qlobal və Avropa səviyyəsində təsisatlar və qurumlar arasında, parlament üzvləri və vətəndaş cəmiyyəti arasında əməkdaşlıq mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Qadın hüquqları və qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı monitorinq mexanizmləri arasında dialoq

Müstəqil ekspert mexanizmləri qadınlara qarşı zorakılıq və ayrı-seçkiliklə mübarizə üçün zəruri olan insan hüquqları standartlarının həyata keçirilməsinin monitorinqində həlledici rol oynayır. [Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin və](#)

[zorakılığın aradan qaldırılması üzrə müstəqil ekspert mexanizmləri platforması \(EDVAW Platforması\)](#) GREVIO da daxil olmaqla, beynəlxalq və regional səviyyədə fəaliyyət göstərən, qadınlara qarşı zorakılıq məsələləri və qadın hüquqları ilə məşğul olan yeddi BMT və regional səviyyəli müstəqil ekspert mexanizmlərini birləşdirir..

EDVAW Platformasını təşkil edən yeddi müstəqil ekspert mexanizmi dövlətlərin öhdəliklərinin icrasının monitorinqinə və dəstəklənməsinə görə cavabdehlik daşıyır. O, uzlaşdırılmış strategiyaların hazırlanması istiqamətində işləmək və birgə fəaliyyət göstərmək məqsədilə mexanizmlər arasında institusional əlaqələri və tematik əməkdaşlığı gücləndirməyə çalışır.

Parlament üzvlərinin rolu

İstanbul Konvensiyasının əsas yeniliklərindən biri dövlətlərin öz parlamentlərini monitorinq prosesində iştirak etməyə dəvət etmək və GREVIO-nun qiymətləndirmə hesabatlarını onlara təqdim etmək öhdəliyidir. İstanbul Konvensiyası, həmçinin **Avropa Şurası Parlament Assambleyasının** mühüm rolunu nəzərdə tutur ki, bu da onun Konvensiyanın həyata keçirilməsini mütəmadi olaraq nəzərdən keçirməyə dəvət edilməsindən ibarətdir.

“Zorakılıqdan Azad Qadınlar” Parlament [Şəbəkəsi](#) Avropa Şurası Parlament Assambleyasındakı milli nümayəndə heyətlərindən olan parlament üzvlərini, müşahidəçiləri və demokratiya uğrunda tərəfdaşları birləşdirir. Parlament üzvlərinin rolu ilə bağlı əlavə məlumatı [Parlament üzrləri üçün İstanbul Konvensiyasına dair məlumat kitabından](#) əldə edə bilərsiniz.

RƏYLƏR: İSTANBUL KONVENSIYASI HƏYATLARI XİLAS EDİR

**Joanna
Maycock**

Avropa Qadın Lobbisinin
Baş katibi

“COVID-19 böhranının gətirdiyi zorakılıq riskinin artması ilə Avropada qadınlar və qızlar evlərinin daxilində və xaricində zorakılıqdan qorunmaq üçün İstanbul Konvensiyasına hər zamankından daha çox ehtiyac duyurlar.”

**Patrizia
Romito**

Triest Universitetinin professoru
və Gender Əsaslı Zorakılığa Qarşı
İtaliya Akademik Şəbəkəsinin
(UN.I.RE) üzvü (İtaliya)

“İstanbul Konvensiyası qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınmasında fundamental dönüş nöqtəsi təşkil edir və universitetlərin bu prosesdə cavabdehlik daşması mənə yaxşı məlumdur.”

**Ceyhun
Qarayev**

Azərbaycan Respublikası Konsti-
tusiya Məhkəməsinin hakimi və
İşgəncələrin Qarşısının Alınması
üzrə Avropa Komitəsinin üzvü
(Azərbaycan Respublikası)

“İstanbul Konvensiyası illər ərzində öz missiyasını uğurla həyata keçirmiş əsas hüquq vasitəsidir və qadınlara qarşı zorakılığın müdafiəsi üçün böyük potensiala malikdir.”

**Slavenka
Drakulić**

Jurnalist və yazıçı (Xorvatiya)

“İstanbul Konvensiyası qadınlara qarşı zorakılıq hallarının azaldılması üçün hüquqi bazanın yaradılması üzrə azsaylı beynəlxalq birgə səylərdən biridir. İdeal hal o olardı ki, belə bir konvensiyaya ehtiyac olmasın. Lakin Konvensiya həтта formal olaraq qəbul edilmiş olsa belə, bu, artıq düzgün istiqamətdə atılmış bir addımdır, qadınların köməyə ehtiyac duyduqları zaman arxalana biləcəyi bir şeydir.”

AZƏRBAYCAN VƏ İSTANBUL KONVENSIYASI

Avropa Şurasının üzv dövləti olaraq Azərbaycan qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onunla mübarizə üzrə Xüsusi Komitənin (CAHVIO) işində iştirak etməklə İstanbul Konvensiyasının hazırlanmasında fəal iştirak etmişdir.

Azərbaycan hələ də İstanbul Konvensiyasını imzalamamışdır. Bununla belə, son illərdə məişət zorakılığı sahəsində milli qanunvericilikdə və siyasətdə bir sıra təkmilləşdirmələr aparılmışdır. İstanbul Konvensiyasını imzalamış olsa idi, Azərbaycan milli-hüquqi tənzimləməsini beynəlxalq standartlara yaxınlaşdırmaq istiqamətində yolunu davam etdirə bilərdi:

- ▶ 2010-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi "Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında" Qanun qəbul etmişdir;
- ▶ 2011-2012-ci illər ərzində Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti sığınacaqların yaradılması, məişət zorakılığı halları ilə bağlı məlumatların toplanması, məişət zorakılığı ilə bağlı şikayətlərə baxılması, mühafizə orderlərinin verilməsi və hüquqpozmaların idarə edilməsi sistemi də daxil olmaqla genişəhatəli məsələləri əhatə edən dörd qərar qəbul etmişdir.

- ▶ Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 27 noyabr 2020-ci ildə "Azərbaycan Respublikasında məişət zorakılığı ilə mübarizəyə dair 2020-2023-cü illər üçün Milli Fəaliyyət Planının təsdiq edilməsi haqqında" Sərəncam imzalamışdır. Milli Fəaliyyət Planı, həmçinin məişət zorakılığı ilə mübarizə sahəsində milli hüquq sistemini beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırmaq məqsədi daşıyır;
- ▶ İnsan Hüquqları Komissiyası Azərbaycanın həm hökumətinə, həm də parlamentinə Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və ona qarşı mübarizə haqqında Avropa Şurasının Konvensiyasını (İstanbul Konvensiyası) ratifikasiya etməyi tövsiyə etmişdir.

İSTANBUL KONVENSIYASI İLƏ BAĞLI ƏSAS MƏNBƏLƏR

İstanbul Konvensiyası haqqında ümumi məlumat

- İstanbul Konvensiyasının və ona izahat Məruzəsinin mətni
- İstanbul Konvensiyasına dair buklet
- Monitoring mexanizminə dair ümumi buklet
- İstanbul Konvensiyası ilə bağlı suallar və cavablar
- İstanbul Konvensiyasının dörd əsas prinsipinə dair informasiya qrafikası
- İstanbul Konvensiyasının dörd əsas prinsipinə dair broşür
- Qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması: İstanbul Konvensiyasının 12-ci maddəsi
- Qadınlara qarşı zorakılıq barədə məlumatlılığın artırılması: İstanbul Konvensiyasının 13-cü maddəsi

Bu broşura İstanbul Konvensiyasının əhəmiyyətini vurğulamaq və onu ratifikasiya etmiş dövlətlərdə icrasının ilk onillikdə gətirdiyi təkmilləşmələri nümayiş etdirmək məqsədi daşıyır. Broşurada konvensiyanın Azərbaycan üçün potensial faydalarına dair xüsusi bölmə də öz əksini tapmışdır.

Daha çox məlumat üçün aşağıdakı keçidlərdən istifadə edin: www.coe.int/istanbul-convention,
<http://partnership-governance2-eu.coe.int>

Avropa İttifaqına Üzv Dövlətlər öz təcrübələrini, resurs və müqəddəratlarını birləşdirmək qərarına gəlmişlər. Onlar birlikdə sabitlik, demokratiya və davamlı inkişaf zonası qurmuş, eyni zamanda mədəni müxtəlifliyi, tolerantlıq və fərdi azadlıqlarını qoruyub saxlamışlar. Avropa İttifaqı həddlərindən kənarında olan ölkə və xalqlarla öz nailiyyət və dəyərlərini bölüşmək öhdəliyinə sadıq qalır.

<http://europa.eu>

Avropa Şurası qitənin insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsindəki aparıcı təşkilatdır. O, Avropa İttifaqının bünün üzvləri də daxil olmaqla 46 üzv dövlətdən ibarətdir. Avropa Şurasının bütün üzv dövlətləri insan hüquqlarını, demokratiyanı və hüququn aliliyini qorumaq üçün nəzərdə tutulmuş Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasını imzalamışdır. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi Konvensiyanın üzv dövlətlərdə həyata keçirilməsinə nəzarət edir.

www.coe.int

Avropa İttifaqı
və Avropa Şurası
tərəfindən maliyyələşdirilir

AVROPA İTTİFAQI

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Avropa Şurası tərəfindən
icra edilir